

בס"ד, ערב ש"ק לסדר "אל פתח אהל מועד", "ויקרא", תשפ"ו

"קידוש – אזעקה !"

ליל שבת. קידוש, שתיית יין, אזעקה. חלקם נכנסו לממ"ד וחלקם למקלט הציבורי שברחוב. ועתה ב"ה שבו בריאים ושלמים לשולחן השבת. אחד מהם קרא "נטילת ידים לסעודה" !

חבירו קרא לעומתו – "האם יצאנו ידי חובת קידוש במקום סעודה (ובשעת סעודה) והלא יצאנו מהבית ?"

חבירו השיב לו: "חזרנו, מה זה משנה איפה היינו". אולם השואל לא ויתר – מי ששינה את מקומו, השינוי 'מפקיע' את הקידוש, ואולי גם אם חזר למקומו עליו לקדש שנית (עיין שש"כ פנ"ד י"ג ע"פ משנ"ב רע"ג ס"ק יב-ג) ?

מהומה. אחד אומר: "אני רק הלכתי בתוך הדירה לממ"ד – זה נחשב שינוי מקום ?" וחבירו עונה כנגדו: "אני רק הלכתי למקלט ברחוב אבל אני לא אשם לא היתה לי ברירה ?" – מה עושים ?

אחד מאלו שיצא מחוץ לבית, ביקש "כלי מדידה" למדוד כמה יין הוא שתה מהכוס שלו. באומרו שאמנם מדידה אסורה בשבת אבל זו מדידה לצורך מצוה שמותרת (שבת קנז):

לא כולם הבינו את כוונתו אבל כולם הסתקרנו, נעמדו סביבו ועקבו אחר מעשיו:

א. רוקן את שארית היין ומדד את כמות היין.

ב. מילא מים בכל הכוס ומדד את תכולת הכוס.

ועתה בפעולה חשבונית פשוטה ניתן לדעת כמה היה חסר מהכוס וכמה הוא שתה בשתיה הראשונה בשעת הקידוש, התברר שהוא שתה 86 סמ"ק – והיינו שיעור רביעיית לגר"ח נאה זצ"ל !

ועתה הוא אמר: "בכמות כזו של שתיה יצאתי (גם אם לא בהידור ולכתחילה) ידי חובת "קידוש במקום סעודה" (השתיה עולה לו כסעודה לצאת ידי"ח קידוש במקום סעודה, אבל כמובן לא כתחליף לסעודת שבת – שש"כ נ"ד כג)– וניתן ליטול ידים לסעודה.

אחר תפילת שחרית של שבת בעת הקידוש במקלט בית הכנסת, הרב הסביר שלכתחילה כדאי:

- לכוון קודם הקידוש והסעודה (בשבת ובליל הסדר) שיתכן שיצאו מהבית ויחזרו.³

- שכולם ישתו שיעור רביעיית (86 סמ"ק) בשעת הקידוש, כך שאם חלילה תהיה שוב פעם אזעקה בשעת הקידוש (הל"ת), לא יעלה ספק ולא יתחייבו שוב בקידוש ולא תהיה ברכת הקידוש לבטלה (שש"כ נ"ד ג).

אחד הנוכחים שאל: "ומה הדין בליל הסדר ?" הרב השיב – שבקידוש בליל הסדר וכן בשאר הכוסות יש לכתחילה לשתות רביעיית בכל אחת מהכוסות (עיין בפרטי הדין באו"ח תע"ב ט"ו) – ולכן ניתן להמשיך אחר החזרה.

היה מי ששאל: "ולנוהגים לאכול כרפס פחות מכזית (כשיטת השו"ע תע"ג ו') ובברכת בורא פרי האדמה מכוונים גם על המרור – אם היתה אזעקה ויצאו וחזרו – האם יברכו שוב בורא פרי האדמה על המרור ? הרב השיב: "ניתן לא לברך שוב על המרור כיון שברכת המוציא פוטרנו (עיין ביאור הלכה תע"ג ו' ד"ה "וואינו")".

מבול השאלות לא הפסיק: "ומה לגבי ברכה על כוס שניה (לאילו שלא נוהגים לברך על כוס שניה וכן בכוס רביעיית), האם יציאה וחזרה מחייבת ברכה נוספת ?

הרב השיב שנראה שספק ברכות להקל⁴ ונזכה לברכת הקל, שלא תשמע עוד צווחה בישראל, ובא לציון גואל.

(פירוט מקרים נוספים: [הלכות שבת שיעור 9 עם הרב נחמנטון - הללויה](#))

¹ וביחס לעובדה שעבר זמן – בדיעבד יצא – שש"כ פה"ד ט"ז).
² יל"ע בדבר. במשנ"ב רע"ג ס"ק י"ב-י"ג ובביאור"ל ד"ה "לא לתר", מחלוקת האם מי שיצא ושב צריך לקדש שנית (שכנה"ג פוסק, פשט מג"א לחיי"ב), והביאור הלכה כתב שלא יחלקו והעמיד את דברי המג"א (רק) במקרה בו מתחילה השתתה אחר הקידוש מחמת אונס ולאחר מכן יצא – ואז יקדש. ולכאורה לשיטתו יציאה ושהיה מחמת אונס (אזעקה) ג"כ יחייבו קידוש, אמנם למעשה יל"ע כיון שמדין סב"ל (שהרי לשכנה"ג לעולם אינו צריך לקדש), וסמיכות קידוש לסעודה